

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

Jiří Wolker:

Říjen 1967

Číslo 10

Ročník IV.

NA PŘEDNÍ STRÁŽI

My všichni na přední stráži,
ty a já,
pro dnešek špatní, pro zítřek lepší,
my všichni vidíme očima svýma,
od větrů do krve zarudlýma,
i západ rudý.

A věříme dětsky, že dobře je tak
pro všechny děti, které se narodí z ženy,
pro všechny lidi s krví a srdcem.
Jím viděním rudým západy nové vykoupit chcem,
by jedenkrát za nás a za všechny minulé uzřeli nebeské nebe
a slunce slunečních barev,
by jedenkrát k večeru zemřeli radostí,
že vidí vše tak, — jak stvořil to Bůh.

(14. 4. 1920.)

Tuto Wolkerovu báseň, vloženou S. K. Neumannem na prvé místo výboru „Wolker pracujícím“, nastudovalo Recitační studio Šrámkova domu k 50. výročí VRSR. Wolkerovi bylo sotva dvacet let, když ji napsal, naplněn hlubokou vírou v nový,

spravedlivější svět. Studio stálo letos v létě v Prostějově u básníkovy hrobu a vzpomínky jsou dosud čerstvé. — Zvukový záznam sborové recitace má Šrámkův dům v Sobotce.

Návštěvou na Kavkaze

Jsou na světě města, kopce a doliny, k nimž člověk nemůže zůstat lhostejný. Tam se narodil, tam prožil své dětství, mládí...

Každé to místo má i svou vůni. Když jsem před léty s kamarádkami vyběhla ze sobotecké školy a šly jsme na Humprecht, zdálo se nám, že tady les voní docela jinak než třeba pod Troskami, kam jsme si v deváté třídě tajně vyšlápaly na výlet a po návratu domů nás všechny čekala „nepříjemná rodičovská napomenutí“, v některých případech i napomenutí „ruční“, abychom si zapamatovaly, že se takto toulat nesmíme. A potom jsem odešla do života, potkávala se s lidmi, hovořila a pracovala s nimi, rozuměla si s nimi a někdy je i nechápala. A když o tom všem dnes uvažují, myslím, že nejtěžší je pochopit ty, kteří právě tu vůni rodného lesa, rodné vlasti necítí...

Ale to jsem se dostala příliš daleko. Chtěla jsem jen říci, že jsou v životě události nebo chvíle, které se do paměti vryjí víc než ostatní. K takovým dnům počítám ty, které jsem strávila v zimě na svazích Kavkazu pod Elbrusem i v létě pod horami na černomořském pobřeží. Tato oblast je známa například tím, že se tam lidé dožívají nejvyššího věku na světě. Najít stoletého není těžké. Dokonce i vědecké kapacity ze SSSR

i zahraničí se tímto problémem zabývají a domnívají se, že příčinou vysokého stáří Gruzínů, Osetinců, Abchazů, Migrelů a dalších kavkazských národností je klima (blízkost hor a moře), způsob jejich života (pohyblivá zaměstnání ve volné přírodě) a jídlo, které tvoří zejména skopové maso a drůbež a velmi mnoho ovoce a zeleniny. Gruzín si nepochutná na vepřové a nelíbí se ani v tučných ani moučných jídlech. Netouží po žejdlíku plzeňského, které je i tam občas ke koupi. O to raději však má všechna jídla kořeněná a česnekovaná, doplněná zvlášť pestrými přílohami — od fazolí přes různé vonné trávy až k ořechovým polevám.

A tady bych se chtěla zastavit, protože jde o jídlo, které má mezi Čechoslováky žijícími v Sovětském svazu zvlášť velký ohlas. Nazývá se socivy. Jsou to kousky uvařené drůbeže, které jsou zalité jakousi ořechovou omáčkou. Jídlo se podává studené a na Kavkaze jej jedí zvlášť ve vedrech, kdy člověk nemá zájem o žádnou vařící bramboračku, ale dává přednost právě socivám a lobiu (nakyslé nakládané fazole, které jsou spíše salátem než konzervou. V lobiu má být vždy chuť fazolí přehlušena kořením.)

A když už jsem u kavkazské kuchyně, zmíním se ještě o jedné polévce. Nazývají ji charčo a bývá tak ostrá, že ji i někteří

Gruzíni zapíjejí. Vínem samozřejmě, protože víno je také na Kavkaze domovem. Charčo je rýžová polévka načervenalé barvy (od papriky) s kousky beraního masa.

Kavkazští obyvatelé jsou střídmi v jídle (méně již v pití). Přes den na tabákových a čajových plantážích snědí jen kousek ovčího sýru a ovoce. Večer pak, když prahnoucí slunce zajde za obzor, rodina se shromáždí pod mohutným cypřišem nebo blahovičníkem. V létě se všude na venkově zásadně vaří pod širým nebem a v besídkách pod stromy se také jí.

Kavkazská pohostinnost je příslovečná. Někdy až nebezpečná, protože např. při různých slavnostech se víno pije z rohů, které se po každém přípitku mají vypít až do dna, protože roh nelze

jinak položit na ubrus. Za kavkazským stolem vládne jakási obřadnost a nikdy se nepospíchá sníst oběd za pět minut a s plným žaludkem utíkat do práce. Po večeri gruzínská rodina obvykle ještě nějakou dobu sedí, pojídá ovoce a vypráví o všem možném i o legendách, které tu na Kavkaze i pod ním kolují. A také hovoří o kráse hor a moře, o člověku a životě. Kavkazané mají rádi dobře prostřený stůl, ale sami říkají, že přátelství je daleko víc. A lidé, kteří tam u nich byli, se přesvědčili, že mají pravdu. Nejen na Kavkaze, ale na různých místech Sovětského svazu jsme osobně poznali, že k nám, Čechoslovákům, má sovětský lid nejbliže.

Hana Němečková - Čurdová

UPROSTŘED CESTY

Kdyby nebyl kalendář tak neúprosně přesný a usvědčující, ani by se nechtělo věřit, že je to skutečně už pět let od toho podmračeného podzimního odpůldne, kdy ve Šrámkově domě začínalo Recitační studio... Že se v tomto případě ztrácí povědomí času, má ovšem své důvody: třeba v tom, že do Sobotky se často a rádo jezdí vždy pro příjemné chvíle, ale především v tom, že tu vždycky je živá práce a v kontaktu s ní se uvazuje vždy spíše krátkost času, který nás dělí od cíle, než délka času od startu.

Při pohledu o pět let zpátky se jeví tehdejší odpoledne jako zvlášť mimořádné: stáli jsme tenkrát u počátku nejen Studia samého, ale i u prvního projevu života tříletého semináře uměleckého přednesu ve Východočeském kraji. Slibovali jsme si — pražský Ústřední dům LUT stejně jako Krajské osvětové středisko, které přišlo před krátkým časem s iniciativním návrhem — že tento seminář bude určitou pákou systematicky ve vzdělávání a tvůrčí práci v uměleckém přednesu. V celém kraji — a právě to bylo nesmírně lákavé, i když trochu velké sousto. Pustili jsme se do přípravy horečně rychle; učební plány vznikly během léta a na podzim už je začalo jako první v kraji naplňovat živou prací sobotecké Studio. Existovalo — a od počátku začalo na svou existenci upozorňovat stejně jako jiná recitační studia (jmenujme alespoň studio svitavské, havlíčkovobrodské a hlínecké): živá práce přinesla nové problémy. A nám se začalo ujasňovat, že jsme při koncepci semináře trochu pozapomněli na jeden podstatný faktor: na to, že každé z předpokládaných studií bude žít ve svých podmínkách, ve svém prostředí — a proto jaksi po svém. Nutně proto muselo dojít ke korekturám metod ve vedení semináře; dnes s odstupem lze říci, že k prospěchu věci.

Studia se rozběhla v samostatném rytmu; jinak ani být nemohlo. Zvlášť patrně se to projevilo při společných setkáních a konfrontacích — při soutěžích, při „Šrámkových Sobotkách“: každé studio přinášelo svůj osobitý vklad do společné pokladnice. Kolik možností k porovnání a hodnocení, kolik témat k věčně živým a věčně neukončeným diskusím, kolik podnětů ke studiu se tu nabízel! Je samozřejmě, že udržet svůj vlastní part v mnohohlasu společného úsilí není snadné. Především proto, že to vyžaduje tak prostou věc, jako je pravidelná práce. Prostou ovšem jen zdánlivě: protože to znamená nikdy nevysychající pramen iniciativy, řešení vždy nových úkolů a vždy nových obtíží, které právě denní všední práce přináší.

A to sobotecké studio dokázalo: dokázalo jít vlastní cestou — či lépe: probojovat si vlastní cestu. Nebylo to lehké a bez obětí. Ale právě to obojí — úspěchy i neúspěchy — je dnes pro nás studnici, ze které lze vážit zkušenosti; za to je třeba ze srdce poděkovat.

A současně za službu poezii v Sobotce, neboť mám za to, že podíl Studia na dnešní tváři „Šrámkovy Sobotky“ není nejmenší. Snad se ona služba přímo při slavnostním červencovém týdnu nejeví příliš nápadně; to je ovšem pouze část té služby, kterou mám na mysli — služby celoroční a jaksi tvrdošíjně, bez které by se nedařilo vytvořit festivalu tak početné a milé zázemi. Nejde ovšem jenom o sám festival; jde o všechno to krásné, křehké a přece trvalé, co v člověku vytváří a zůstává dotyk s poezií — ať už jí sám přednáší nebo jí naslouchá.

Pětiletí neuzavírá práci Studia. Je snad jen malým poohlédnutím, drobným zastavením uprostřed cesty. Ať je ta další cesta stejně radostná a prospěšná!

Jan Šrámek, ÚDLUT Praha

O RECITAČNÍM STUDIUM ŠRÁMKOVA DOMU

Několik čísel a fakt

Do Šrámkova domu, ještě nehotového, žalostně otlučeného, začali se od léta 1962 domáhat vstupu návštěvníci. Po poradě s tehdejší předsedkyní MNV Drahomírou Bílkovou-Kyzivátovou rozhodli jsme se nečekat na jeho konečnou úpravu a otevřít ho. Bez oficiality, bez slavnostních řečí, nástupem mládí.

Sobotka neměla mladé lidi, kteří by se pravidelně scházeli, soustavně vážně vzdělávali v některém uměleckém oboru a pravidelně vystupovali na veřejnosti. Byly tu však a jsou živé vzpomínky na Sdružení studujících soboteckých,* na jejich prázdninová divadelní představení za režie Šrámkovy, na přátelské schůzky, z nichž vyrostla celoživotní přátelství a jakási samozřejmost služby rodnému kraji. Navázat ve změnách poměrech a jiným způsobem na tuto tradici, soustavně pěstovat zájem o umění, o poezii, o kulturu slova (tak drahou Šrámkovi a tolik jím jeho mladým přátelům vštěpovanou), podílet se na kulturní činnosti v rodném kraji — to nabídl dnešní sobotecké mládeži Šrámkův dům. Chopili jsme se ruky, která se nám podala, když Krajské osvětové středisko vyhlásilo tříleté školení recitátorů Východočeského kraje a za pomoci OD v Jičíně a OB v Sobotce jsme 6. října 1962 zahájili jeden kurs v Šrámkově domě. V kursu se během práce stmelil kolektiv, vyrostl soubor, Recitační studio Šrámkova domu, a trvá pět let.

Nemíníme oslavovat výročí. Ale je tu příležitost zamyslet se nad čísly, fakty, náplní a stylem práce i výhledy do budoucna. Zkušenosti, jichž jsme nabyli, mohou posloužit nám i jiným.

Jak jsme získali členy souboru? Předsedkyně MNV, která učila v 9. třídách, i některé jiné učitelky doporučily nám žáky s kulturními zájmy, bývalí sobotečtí přátelé Šrámkovi upozornili na leckoho z mladých lidí, obrátili jsme se s pozváním

*) Letos uplynulo právě 90 let od jeho vzniku (pozn. red.).

i na místní divadelní amatéry. Sešla se dost pestrá společnost. V prvním roce jsme měli zapsaných 35 členů Studia, celkem pravidelně docházejících bylo 25, průměrná docházka 18 zájemců ve věku od 14 do 30 let i více. V následujícím roce se stabilizoval počet na 25 (průměrná docházka 18), v třetím roce poklesl na 20 (průměrná docházka 14). Tento počet 20 zůstal i ve čtvrtém a pátém roce, jen v posledním roce se průměr docházek pozvedl až na 19. Na konci pátého roku své existence má Studio 21 soustavně pracujících členů, z toho 16 dívek a 5 chlapců. Mladých lidí od 15 do 20 let je v souboru 10, od 12 do 15 let 11. Z nich první rok se účastní práce 4 (2 chlapci + 2 dívky), druhým rokem 6 (dívky), třetím rokem 5 (dívky), čtvrtým rokem 4 (1 chl. + 3 d.), pátým rokem 2 (chl.). Odešli dospělí a zaměstnaní, když se ukázala nutnost pravidelných týdenních schůzek a náročnějšího studia. Zůstali však souboru věrni tím, že za sebe poslali náhradou své děti a sami prokazují neocenitelné služby při vystoupeních. Největším ohrožením souborových schůzek jsou taneční hodiny a rodinné výlety auty. Taneční opojení trvá obyčejně rok a pak se docela dobře srovná s poezií, proti autům nelze bojovat. Největší oporou souboru jsou rodinné kádry (2, 3 členové rodiny v souboru). Chlapců je méně jako všude v recitačních souborech, ale jsou skoro vytrvalejší. Volné soboty nám nevadí, jsou naopak výhodné zvláště pro ty, kdo studují jinde a koncem týdne přijíždějí do Sobotky domů nebo na pravidelný víkend.

Jak soubor udržujeme při životě? Tím, že od něho vyžadujeme pravidelnou docházku a poctivou práci, která jediné může vést k úspěchům. Tím, že ti, kdo ho vedou, snaží se mu být příkladem pracovní svědomitostí. Tím, že těch pět let pravidelně

delně vystupujeme (před vánoce, o Šrámkových narozeninách v lednu, někdy o MDŽ, vždy o ŠS, účastníme se pravidelně okresních a krajských soutěží, v pátém roce i ústřední přehlídky). Účast v souboru je dobrovolná. Není celkem na škodu i dnešní nepříliš nápadný zájem školy. Zato zájem veřejnosti, hlavně tisku, je mocným povzbuzením. Budeme se snažit, aby nebyl i nebezpečím. Dobře působí jistě i příznivé prostředí Šrámkova domu, jakási stálá neviditelná přítomnost básníka, lze li to tak říci, a přátelství v souboru.

chívu. Více než jiný se obírá literaturou, totiž hlouběji, soustavněji i vším, co s ní souvisí. Snaží se proniknout k umělecké metodě přednášených autorů, dobrat se principů jejich uměleckého slohu. Není to právě lehké při věkově tak různorodém souboru, kdy je třeba přihlížet k zájmům dětí i nastávajících vysokoškoláků. Nejlépe se osvědčují jakoby rodinné pohovory. Charakteristickým rysem souboru je precizní péče o techniku jevištní řeči, o kulturu slova. Těm, kdo to potřebují a kdo o to požádají, je poskytována pomoc v gramatice.



RSŠD uvádí Komedii o panně Dorotě. Zleva D. Fiedler, O. Hurská, Z. Burešová, J. Hurská.

Členové Studia se ovšem vyměňují. Děvčata odcházejí za zaměstnáním, vdávají se, mají děti a opouštějí soubor. Ale často se najednou objeví, navštíví představení nebo některou schůzku, pošlou lístek, přijdou se pochlubit ženichem nebo jako mladé maminky děťátkem. Za pět let se v souboru vystřídalo asi 60 mladých lidí. Skutečných odrodilců, kteří Studio přestali znát, je málo.

Poměr k Šrámkovi. Jak jsme to napsali a řekli na Wolkrově Prostějově: „Z těch chalup dole každý z nás měl o jednoho kmotra víc —“ napsal Šrámek o Humprehtu a to je i poměr Studia k Šrámkovi. Ten vztah, i když zůstane láskyplný, stane se jistě s dospíváním kritickým. Opravdová, upřímně citěná příslušnost ke „krajanskému kmeni“ nesmí mít provinční příchuť. A k šrámkovskému pohledu na Václava Šolce se člověk musí protřpět.

K náplni a stylu práce. Soubor je zřízen při literárním ar-

A jak dál. Je třeba analyzovat dosavadní pracovní postup a metody. Asi nebyly tak špatné, když vedly k úspěchům. Nemůžeme ale ustrnout na samochvále a vavřínech. Budeme se asi musit probojovat k samostatnějším tvůrčím projevům jednotlivců i souboru. A nikdy se nebudeme moci vzdát toho, že jsou dveře Šrámkova domu otevřeny všem, i těm méně schopným, kdo chce soustavně pracovat.

Jednou mi kdosi říkal, že dnešní mládež nemá cit. Protestovala jsem rozhodně. Jen tak mimochodem jsem se zmínila v souboru o tom, jak někdy se neradi přiznáváme k svým citům, jak si chráníme svůj koutek s tajemstvím. Viděla jsem tak živý souhlas v očích a tvářích a pohybech těl, že nebylo třeba slov. Ano, je to podzemní zvona a jen je mu třeba naslouchat; s úctou a nezrazovat ho.

Marie Hejnová

„... posílám vám hlas stříbrného větru ...“

Jsou prázdniny a přede mnou leží hrstka pozdravných lístků, Všechny jsou od členů RSŠD, všechny milé, vonící létem, prázdninami a odpočinkem. „Vzpomínáme na vás moc...“ — „... je tu krásně, ale už se zase těším na naše schůzky...“ — „Všem tady pořád vyprávím o Studiu a o vás“ — a tady poslední lístek, který došel dnes: „Posílám vám pozdravy a hlas stříbrného větru...“

Tenhle lístek je od Jardy, který pracuje ve Studiu od jeho zrodu, od našeho prvního setkání, tedy celých pět let. A byl to právě tento lístek, který mne přiměl, abych i já řekla Studiu k jeho pátým narozeninám několik slov. Protože — přiznám se, nechtěla jsem psát k tomuto výročí. Psala i mluvila jsem už tolik o naší práci, o cestě, po níž jsme došli až do letošního

Wolkrova Prostějova, o našem hledání, o všem milém a hezkém i o tom, co nám působilo starosti. Ale moji mladí přátelé mi posílají hlas stříbrného větru ze svých prázdninových toulek a tomuto hlasu chci odpovědět.

A proto moje dnešní řádky patří jen a jen Vám, přátelé. Nebudu a nechci už mluvit o Vás, ale pro Vás a k Vám.

Tak tedy jsme to spolu vydrželi pět let. Nebylo to vždy lehké, vidíte. Víím to a byla jsem Vám vděčna za to, že jste vždy dokázali o kousek víc, než jsem ve skutečnosti čekala. Vzpomínám často na naše začátky, na úsilí, s nímž jste překonávali obtíže technických cvičení. Bylo to namáhavé, vidíte, a často únavné, všechna ta messa di voce, vokálové cviky, práce s hlasem, dechem, cvičení posazení hlasu, akcent, švy

slov a spousta jiných úskalí, která číhají na nic netušícího recitátora — ale vyplatilo se to. Dnes je už pro vás technická čistota recitace samozřejmostí.

A pak, nebo vlastně současně, přišlo vlastní studium básníka, rozkrývání, hledání, čtení — společně jsme se nechali unášet krásou myšlenky, společně jsme prožívali vzrušení z hledání, jak nejlépe tuto krásu vyjádřit a společně jsme byli nadšení a šťastni, když se nám to podařilo.

„Krásných paní milování“ — co to bylo studia a práce na těch asi 20 minutách líbezného pásma! Staročestina, sprážkovský pravopis, zpěvná recitace veršů, vláčnost gotického pohybu, který už měl taneční prvky, studium kostýmů, vinutí, barev, hudba — a pak těch 20 minut uprostřed gotické krásy soch a obrazů na Kosti, mezi nimiž jste v užaslých divácích vzbudili dojem oživlého půvabu doby dávno minulé...

Holanovi „Rudoarmejci“ — přísný, těžký básník, s nímž bylo nutno se doslova servat. Jak jsme milovali jeho Rudoarmejce — jak jsme byli překvapeni, když jsme odkrývali v portrétech napohled úsměvných a prostých těžkou tragiku umírání, hrdinství samozřejmě a bez pathosu, celý osud a boj národa... a jak jsme se doslova zapotili nad formou těchto literárních kreseb! Je to próza, jsou to verše? Jak je říkat, aby zněly nenásilně, přirozeným rytmem a přitom nepůsobily dojmem prózy? „Nevadí ti, že čteš verše?“ říkala jsem Vám při prvních čtených zkouškách. Vzpomínáte?

A což náš milovaný pěvec Erben — rozehraná pohádka o Sněhurce, sborový „Štědrý den“ a později „Vrba“ — kolik krásných hodin jsme prožili s tímto básníkem, unášeni čistotou rytmu i verše a sugestivností obrazu!

„Hra o svaté panně Dorotě“ jaksi navázala na „Krásných paní milování“ a stala se prvním skutečným krokem, vlastně krůčkem k pozdější celovečerní „Komedii o hvězdě“. „Pannou Dorotou“ jsme uvedli do své práce stylizovaný scénický pohyb lidových her, začali jsme pracovat na úseku, který opět vyžadoval nové podrobné studium a novou práci. Proti sezónním módám jsme se dovolali staleté moudrosti tvaru — tak to za

nás řekl dr. Jan Kopecký, z jehož rukou jsme svou „Hvězdu“ přijali.

To je jen několik zastavení. Protože za těch pět let bylo mnoho veršů, mnoho básníků — Holub, Šiktanc, Halas, Skácel, Šrut — ze starších klasiků Neruda, Němcová, Machar, Dyk a mnoho jiných. A přece pro nás zůstal nejdražším „náš“ básník, jehož jméno Studio nese, básník malého městečka ve Východočeském kraji, básník, k němuž jsme se znova a znova vraceli každým rokem, kterého jsme obhlíželi ze všech stran, k němuž jsme se blížili s úctou i důvěrou, chodili k němu žalovat i radovat se, tesknit i toužit. Básník, jehož stříbrný vítr jsme slyšeli od jara do zimy, jehož všechny zvony světa pro nás zněly mladá a toužebně. Básník, jehož kořeny vrostly až do nejzásadnějších hlubin našich bytostí. Rozumím, proč mi posíláte s letním pozdravem i hlas stříbrného větru. Rozumím a děkuji. Za vše. Vám i jemu. Léto budiž pozdraveno...

Udělal jsem za těch pět let hezký kus práce, vidíte, přátelé — i když se Vám někdy zdálo, že jsem po Vás „vlastně nikdy nic nechtěla“. Chtěla, a moc. A Vy jste ochotně a s radostí dávali ještě víc. Bylo to zkrátka moc hezkých pět let krásné práce, a proto mi odpustíte, že jsem se docela lidsky rozplakala, když jste se s těmi pěti lety loučili slibem životu z básníkovy „Stříbrného větru“. Víte, člověk by se neměl stydět za slzy, ať už jsou to slzy radosti, smutku nebo dojetí — pláč není kompromitující, protože se tolik podobá krvi. Obojí je znakem plnosti života.

A tak Vám, přátelé, k těm Vaším dovršeným pěti letům krásné a plodné práce přeju, aby Vás umění dovedlo k plnosti života, protože jen plný život má cenu. Budete-li šťastni, ať je to štěstí nesmírné a zalýkající, budete-li toužit, tedy celým srdcem, Vaš boj ať je zpěněný krví a jestliže potkáte bolest, ať tedy i ona je jako moře.

A při všem, vždy a všude, až do konce života, ať slyšíte píseň stříbrného větru. Kéž pro Vás nikdy neumlkne, kéž jí nikdy nepřestanete rozumět...

Eva Seemannová

SOBOTKA V PROSTĚJOVĚ

Mezi jednotlivci a kolektivy, které jsme letos slyšeli v dětské části Wolkrova Prostějova, byli i členové Recitačního studia Šrámkova domu ze Sobotky. Odborné hodnocení jejich vystoupení provedla porota přímo v Prostějově; těchto několik řádků chce spíše postihnout to, čím recitátoři ze Sobotky zapůsobili.

Především bych chtěl zdůraznit, že (stejně jako jiné kolektivy na letošním WP) potvrdili jednu známou, bohužel v praxi ne tak často prováděnou skutečnost, že dobré výsledky v práci dětských recitačních kolektivů a samozřejmě i recitátorů — jednotlivců přináší soustavná, cílevědomá práce. Nebude nadávkou, řekneme-li, že v Sobotce se taková tradice dětského přednesu vytváří.

Dále je třeba u soboteckého kolektivu ocenit kulturu slova, techniku mluvy, o níž se dá říci, že je takřka dokonalá. Projevuje se tu zřejmě i vliv Šrámkových Sobotek, které se kultuře mluveného slova soustavně věnují. Šrámkův Sobotecký hřbitov v kolektivním přednesu zapůsobil právě i pro dokonalé zvládnutí techniky. Přitom, a to je třeba zdůraznit, technika tu není samostatná, nespojuje recitátory. Stejně tak i v přednesu sólistů bylo v jejich ukázněném a technicky pro-

pracovaném výkonu dost prostoru pro vlastní dětský tvořivý přínos.

Přednesem Soboteckého hřbitova přispělo bezděčně Recitační studio Šrámkova doma do věčné a pravděpodobně nikdy neukončené diskuse, zda se kolektivní přednes má či nemá dirigovat. Hlasy vyžadující kategorickou odpověď — buď ano či ne — se ozvaly i v Prostějově. Jak je nemožné odpovědět na tuto otázku jednoznačně, potvrzuje i praxe soboteckého souboru: kolektivní přednes např. v Komedii o hvězdě řízen není, neboť to není nutné a výslednému dojmu by to spíše uškodilo.

V Prostějově ukázali Sobotečtí jednu z cest, již je možné se ubírat v dětském přednesu. I když je a bude pochopitelně cesta každého kolektivu do jisté míry odlišná, přece jen to základní — estetická výchova dítěte rozvíjením jeho tvořivosti, jeho aktivního vztahu k umění — je nebo by mělo být shodné.

Bylo tomu tak u všech kolektivů, které se v červnu sjely do Prostějova. Bylo tomu tak i u kolektivu ze Sobotky.

Vratislav Kubálek,
Čs. rozhlas, Praha

Hlas ze Studia

Recitační studio Šrámkova domu — to je loď, která již pět let plouvá úskalími různých představení, přehlídek a soutěží. Pohonnou hmotou lodi je krása mluveného slova, ať již prózy či poezie. A posádka? Vystřídalo se nás za těch pět let opravdu hodně, ale rozhodně žádný z těch, kteří odešli či museli odejít, nelituje toho, že byl členem RSSD. Ba naopak! Pro toho, kdo má zájem o kulturu a umění, je Šrámkův dům skutečnou oázu. Vždyť v Sobotce neexistuje žádná organizace, kde by si mohli mladí Sobotáci s kulturními zájmy přijít na své. Převážnou část kultury obstarává kino a televize — a to je trochu málo, ne?

Pět let práce ve studiu přináší nyní své ovoce v podobě úspěchů při vystoupeních na Šrámkových Sobotkách, v Náchodě, v Prostějově i nyní, kdy naše vystoupení natáčela Československá televize. Je však třeba se podívat také na druhou stránku toho, čemu se říká úspěch: skoro každou sobotu a neděli studovat, zkoušet, pilovat a opakovat repertoár. To jsou sta a sta „kulturně brigádnických“ hodin, které málokdo ocení. Ostatně dělali-li někdo v souboru jen pro úspěch, jen proto,

aby se ukázal na pódiu, obyčejně dlouho nevydrží. Nesrovnatelně cennější jsou pro nás zážitky a prožitky, které si odnášíme. Jen zkuste vrátit se o pár století zpět a v gotickém prostředí hradu Kosti za doprovodu harmonia prožít „krásných paní milování“. Nebo si zahrát v uzavřené kapli v Kuksu Komedii o panně Dorotě. Za zvuků harmoniky naslouchat příběhům Holanových Rudoarmejců... Pro mne snad nejsilnějším zážitkem byl podvečer na zápraží Šolcova domu při loňské Šrámkové Sobotce, kdy jsme alespoň na chvíli pod účinkem slov profesora Václava Hejny a básnických veršů mohli spojit Šolcovu „přervanou píseň“ a spatřit jeho „pohled světlavě snivý“ a přihlásit se ke kulturní tradici sobotecké.

Za to všechno je třeba poděkovat. Poděkovat těm, kteří se zasloužili o vznik RSSD a o to, že Studio žije a pracuje. Poděkovat upřímně a srdečně, bez patetických slov, která by zněla falešně, těm, kteří schování pod rouškou skromnosti řídí a vedou práci Studia a jejich jména jsou sobotecké veřejnosti všeobecně známa.

Jaroslav Chrpa

Poznámka o jednom rysu Studia

Studio nese jméno „svého“ básníka. Nu ano, proč by neslo, máme ostatně už dávno v tom směru bohaté tradice. Jsme na jména spisovatelů ve štitě skupin a spolků zvyklí od obrozeneckých čtenářských besed a ochotnických jednot. Není to tedy nic zvláštního. Nic zvláštního ani v dnešní době, kdy dechová hudba textilních závodů Boženy Němcové v Teplicích nese hrdě jméno Boženka.

Jméno ve štitě není nic zvláštního. Zvláštní je, že se to jméno skutečně vnitřně, tj. podstatně váže k vlastní činnosti Studia. Probrám tituly v přehledu práce Studia: V sezóně 1962–63 ze tří premiér dva šrámkovské tituly (Rozdávát srdce neboli, Živou tvář hledáš), v další sezóně mezi čtyřmi tituly šrámkovský pořad V modré dálce rudý květ, v příštím roce Znáám já jeden krásný zámek, a tak dál. Jméno v titulu čehokoliv u nás není skutečně nic nezvyklého, nezvyklá je závaznost jména.

Já si vážím tohoto rysu Studia nejen proto, že tu nejde o nějakou formalitu, o planou manifestaci, o ozdobu. Cením si toho, že dělné naplnění programového jména souboru má bezprostřední význam pro nejvládnější obsah a smysl jeho práce. Dává jí totiž cenné zakotvení a to je zisk velmi podstatný, protože základní pro práci recitátora. Z téhle zkušenosti se leckdy vyznali i naši zkušení mistři přednesu. Karel Höger např. ji formuluje velmi zásadně: „Nemám důvěru v neobyčejně širokou paletu českého repertoáru, protože pro mne četivní není zdaleka jen úkolem formálním, velkým rutinérstvím, přenesením značného procenta hereckých kvalit na recitační pódium. Prvním předpokladem úspěchu je vztah, hluboký niterný vztah k tomu, co čtu, co recituji. Rekl bych dokonce určité zájmové ztotožnění s autorem, kdyby to nevypadalo trochu obnošeně...“

Obdobná či příbuzná prohlášení nebo vyznání lze číst i z pera dalších mistrů slova. To ovšem zdaleka neznamená, že by to byl názor jediný a jednotně ovládající přednášedčskou praxi od Šumavy k Tatrám. Zdaleka ne všichni profesionálové vyznávají toto stanovisko. Tím méně amatéři. Je sice skupina amatérů-solistů, často několikanásobných vítězů STMP, kteří systematicky pracují na díle jednoho autora (např. Solouchin Jany Kosové) nebo na dílech určitého okruhu či alespoň postupně a rozvázně přecházejí od jednoho autorského výrazu k příbuznému dalšímu ve svých dramaturgických plánech. Tato skupina (jakkoliv pravidelně se vyskytující v soutěžních kolech) zdaleka nestrhla plénum recitátorů amatérů. Dramaturgie souborů je už podobným zásadám vzdálena úplně. Většina z nich těká po špičkách módní vlny. Neznamená to, že by proto nemohli mít dobré výsledky. Dobré soubory je mají, slabé nikoli. Zakotvení u jednoho autora, u jednoho stylu či u jedné autorské skupiny, generace, prostě jedním

slovem dramaturgické zakotvení není automatická záruka či neomylný recept. Jeho smysl je v něčem jiném.

Když se ptali Evy Seemannové, jak dlouho zkoušela šrámkovský pořad 1967, nabídla dvě odpovědi: buď několik zkoušek nebo několik let. Vysvětlení je nasnadě: děti (na počátku práce Studia) a mladí členové souboru (na konci pětileté práce) systematicky studovali Šrámkovy verše a mohli proto snadno na několik zkoušek nastudovat nový samostatný pořad. Necením si jen určité operativnosti této praxe, ale i takového faktu, že soubor není nikdy bez práce. Kolik souborů po jedné premiéře čeká, až se sestaví či vymyslí další pořad! Nebo: že se lze k práci vracet. Kolikrát slyšíme při hodnocení: dneska bychom to dělali jinak! Ale zkušenost s tím „jinak“ soubor nemá, protože nastudovat odehranou premiéru znovu jen pro to experimentální, studijní „jinak“ je přílišný přepych.

Cestou od premiéry k premiéře, od básníka k básníkovi lze bezpochyby rozvíjet svoje poznání literárního organismu, svoje technické i výrazové prostředky atd. Děje se tak ovšem vždy v míře potřeby pro ten daný úkol. A i při velmi podrobném studiu zázemí básníka, doby a podobně, je to seznámení a poznání kusé a částečné. Mozaika těchto částečných seznámení nemůže ovšem skutečné hluboké poznání nahradit. Také proto má význam zakotvení. (Julie Charvátová: Dospěla jsem k názoru, že recitátor má mít svého básníka, že teprve pozná-li dobře dílo jednoho autora, může porozumět i dalším básnickým osobnostem.)

A pak řada vlastností té pevné kotvy, kterou bych nazval stručně bezpečím! Jestliže hloubka zázemí (v našem případě, ne pro každý další soubor opakovatelném, hraje tu roli i šfika: celý básníkuv kraj!) dává jistotu, je snazší se pustit do výpadů k moderní poesii, do klasiky i do starého lidového divadla. Tyto výpady samy prokážou svoji hodnotu a nosnost, schůdnost či neschůdnost další cesty už prostým porovnáním s kmenovým repertoárem. A kdyby i vedly do slepé uličky, je snadné vrátit se rychle ke své jistotě, ke svému autorovi. Není třeba se daleko a obtížně vracet klikatinami, na něž nás zavedly zákruty dramaturgických mód. Východisko naší práce, naší dramaturgie, našeho projevu je stále k dispozici, a přitom dále rozvíjeno, rok od roku výše pokládajíc svoji latku.

Takováhle praxe souboru není žádnou zárukou vavřínů, ale je jednou z vnitřních jistot souboru. Proto ji považují za příkladnou a hodnou přinejmenším promyšlení i v řádce dalších souborů a skupin. Nejde o jméno ve štitě, o manifestaci či o ozdobu. Sobotečtí právě názorně dokazují, že jde, že musí jít o jméno v srdci, o niterný vztah, o hloubku souznění. V ní je skutečně bezpečí.

Jiří Hraše,
Čs. rozhlas, Praha

PRACOVALI JSME S TELEVIZÍ

Československá televize Praha, oddělení pro děti a mládež, natáčela ve dnech 9.–13. září v Sobotce ukázky z Komédie, kterou o vánocích 1966 a XI. Šrámkově Sobotce sehrálo Recitační studio Šrámkova domu. V televizním vánočním vysílání 1967 bude mít název „Sobotecká zahrádka“. Autorem scénáře je režisér Josef Vondráček. Diváci uslyší prof. Jana Kopeckého a Štěpánku Haničincovou rozmouvat o staročeských vánocích a lidových hrách a uvidí celé Recitační studio, studenti i děti. „Hraje“ i Šolcův statek, v němž byl film natáčen.

Byly to dny perné práce a mladí herci a recitátoři poznali, že filmové zkoušky nejsou žádný špás. V Šrámkově domě, v němž se Studio ve chvílích odpočinku shromažďovalo, navštěvovali jeho členy Štěpánka Haničincová, režisér Josef Vondráček, asistent Zdeněk Erben, vedoucí výrobního štábu Marcela Landischová, architekt ing. Josef Diviš, hudební režisér Milan Šolc a ovšem maskér, kostýmér a ostatní televizní pracovníci. Také redakce Zpravodaje a ti, kdo s mladými lidmi ve Studiu pracují, měli příležitost si s nimi pohovořit. Zachytili jsme pro Zpravodaj útržky těchto rozhovorů.

Neunavuje vás práce s televizí? Jistě už netrpělivě čekáte na konec.

Děti: Ani ne. Všichni nenatáčíme najednou, vždycky si chvíli odpočineme. A tady je nám docela dobře. Hrajeme si a čteme a povídáme si. A máme pět dní prázdnou.

Studenti: Stále poznáváme něco nového a všichni se k nám moc hezky chovají. Poznali jsme mnoho příjemných lidí.

Recitujete rádi? Co byste si chtěli zahrát?

Děti: Mlčí a jen přikyvují. Na opětovnou otázku odpovídají: Ve škole se nám některé děti smějí, když recitujeme nebo správně vyslovujeme. Taky se nám diví, že to vydržíme chodit sem každou sobotu a neděli.

Studenti: Nám se nikdo ve škole nesměje. Jen říkají, že si čtou verše pro sebe a že by asi nedokázali přednášet je druhým, že by se styděli. Ale aby se směli, to ne. Jednou se nás profesorka ptala, kdo umí nějakou moderní báseň. Přednášel jsem Škácela a třída mi zatleskala. — Přednášíme rádi. Co bychom chtěli hrát? Nevíme dost dobře, co bychom dovedli, co by se hodilo pro náš soubor. — Já raději přednáším než hraju, nedovedu to. Například na Herodesa jsem byl moc hodný, já to vím. Nesesedlo mi to. Ale většina ráda hraje tyhle lidové hry.

A co literatura? Neunavují vás výklady? Chtěli byste snad dělat něco jiného nebo jinak? Jistě ti menší všemu nerozumějí.

Děti se usmívají a mlčí. Mirce to bylo zpočátku dlouhé, ale teď už ne. Maruška a Magdalenka říkají, že poslouchají rády. Pavel také.

Studenti: Literární lekce nám mnoho pomáhají ve škole. Mohly by být i delší. Rozebíráme tu všechno jinak než ve škole. A pak tu přijdeme i k výtvarnému umění, to nás baví.

Máte tu mnoho, čeho by mohli i jiní, zvláště vaši spolužáci studenti, využít. Pokuste se je sem přivést. A nějaké pásmo byste si už mohli udělat i sami.

Red.

LITERÁRNÍ SOUTĚŽ ŠRÁMKOVY SOBOTKY 1968

Školská a kulturní komise ONV v Jičíně a MNV v Sobotce vyhlásují VI. ročník literární soutěže Šrámkovy Sobotky v r. 1968.

Soutěž má tři kategorie:

1. Básně, básnické sbírky, prozaické a jiné práce (divadelní hry, literární pásma apod.), vyjadřující vztah lidí k dnešku a k budování socialismu a komunismu.
2. Vědecké práce z oboru literárních věd.
3. Práce vlastivědné, obírající se vývojem přírodních, hospodářských, sociálních, politických a kulturních poměrů. U obou těchto kategorií se doporučuje tematika z Vysočického kraje, zvláště z jičínského okresu, není však podmínkou.

Podmínky soutěže

1. Soutěže se mohou zúčastnit všichni českoslovenští občané, zejména ti, kteří začínají pracovat v některém soutěžním oboru. Příslušnost rodová nebo pracovní k jičínskému okresu je vítána, není však podmínkou. — Účastníkům soutěže, kteří studují na vysokých školách nebo pracují ve vědeckých a jiných institucích, se doporučuje, aby si

témata svých prací 2. a 3. kategorie zvolili po dohovoru se svými katedrami a institucemi.

2. Soutěž je anonymní.
3. Práce musí být původní, dosud neuveřejněné nebo uveřejněné v roce zadání práce do soutěže.
4. Soutěžní práce musí být odeslány (pod značkou) nejdéle do 15. dubna 1968 Okresnímu národnímu výboru, odboru školství a kultury v Jičíně.

Řízení soutěže

- a) Přijaté práce zhodnotí soutěžní komise při ONV v Jičíně a lektoři nakladatelství Kruh v Hradci Králové. Komise má právo navrhnout nebo nenavrhnout cenu, ceny spojit nebo jednu cenu rozdělit. Ve výjimečných případech může komise — se schválením vyhlášovatele — cenu zvýšit. Dobré práce mohou být publikovány v deníku Pochodeň nebo vydány v nakladatelství Kruh v Hradci Králové.
- b) Výsledky soutěže vyhlásuje zástupce školské a kulturní komise ONV v Jičíně stanovený den v rámci Šrámkovy Sobotky.

Ceny ve všech třech kategoriích:

1. cena 900 Kčs, 2. cena 500 Kčs, 3. cena 300 Kčs.

SOBOTKA SE VŠEM NÁVŠTĚVNÍKŮM LÍBÍ, ALE...

A za tím ale následoval v článku „O koupališti i o jiném“ v minulém čísle ZŠS výčet nedostatků na koupališti a hlavně v zásobování v Sobotce. Věřte, že mě to jako rodilého Sobotáka velmi mrzí a přál bych si, aby se návštěvníkům Sobotky u nás líbilo po všech stránkách. Nápor na zásobování začal v letošním roce začátkem července a končil soboteckým posvícením, tj. koncem srpna. Snad pěkné počasí přilákalo do Sobotky více návštěvníků, než jsme očekávali. Je to pro nás poučením pro příští léta a celý MNV, nejen komise pro průmysl a obchod, se bude snažit, aby nedostatky byly odstraněny.

Komise projednala téměř všechny nedostatky, o kterých pisatel (ale pravděpodobněji pisatelka) píše, již na své schůzi 8. srpna 1967 a předložila radě MNV návrhy, jak je odstranit nebo alespoň zmírnit. Za přítomnosti vedoucích kritizovaných prodejen a zástupce Jednoty se probraly všechny možnosti zlepšení. Na základě těchto návrhů bylo v radě MNV dne 16. srpna 1967 rozhodnuto důrazně vyžadovat zlepšení prodejní situace. Za přímé podpory ONV v Jičíně, odboru pro obchod, bylo intervenováno na vedení Jednoty i Zeleniny.

Změnou rozvozního plánu by se podstatně zlepšila situace v prodejně zeleniny, ale nedostatek rozvozních dopravních prostředků to nedovoluje. Ani samotné přiděly zeleniny nejsou v turistickém období dostačující, neboť Sobotka je počítána za místo, kde si valná část občanů zeleninu sama vyprodukuje. Přesto po dohodě s Jednotou bude v příštím období dovolených posílena prodejna zeleniny další prodavačkou. Dále se zvětší prodejní prostor, aby kupující nestáli ve frontě před prodejnou.

Mlékárně bude přidělena další prodavačka a případně zúžen prodejní sortiment o těžký koloniál, jak navrhuje pisatel. Zde byla situace komplikována onemocněním zaměstnance s polo-denním úvazkem.

V prodejnách masa bývají přechodně fronty v pátek navečer a v sobotu ráno. Jsou zbytečné a daly by se lehce odstranit.

Vedení kantýny na koupališti je sezónním zaměstnáním. Na toto místo nebývá zpravidla velký výběr z řad uchazečů. Přesto v příštím období bude věnována větší péče i této otázce.

Horší situace je s navrhovaným stánkem zeleniny a ovoce na koupališti. Tento návrh se nám zatím nepodařilo prosadit. Uskutečnitelný je pravidelný zájezd pojízdné prodejny potravin v určenou dobu, aby si návštěvníci chat mohli nakoupit potřebné zboží přímo u koupaliště.

Toto jsou v kostce nápravná opatření. Některá se již provádějí, ostatní jsou potvrzena písemně vedením Jednoty. Jejich realizace bude důsledně kontrolována komisí místního hospodářství.

Častější výměna vody v koupališti je vázána na přiděl příslušnou vodohospodářskou organizací a hraje zde úlohu několik

faktorů (protipožární zabezpečení, ekonomika apod.). MNV prověřuje nezávislý přítok vody nebo její regeneraci. To ovšem vyžaduje náklady, které si musí MNV sám nahospodařit, a proto se nelze dívat tomu, že neomezuje větší návštěvnost na koupališti. Dělají to tak všichni provozovatelé koupališť, a jak vím, i plovárny v Praze.

Pokud mám zjištěno, byl ohlas na článek mezi občany Sobotky veliký. Mnozí z nich usuzují, že prodejní situace v Sobotce je nejhorší pod sluncem. Tato situace je však ve všech rekreačních oblastech, ať v ČSSR nebo v zahraničí, přibližně stejná. Neříkám to zde na omluvu. Jsou to nedostatky, které se dají a musí odstranit. Víím však, že do prodejen v Sobotce jezdí zákazníci z širokého okolí i ze vzdálenějších měst a pochvalují si bohatý výběr a vzorné obslužení. Důkazem toho je i neustálý růst maloobchodního obrátu v našich prodejnách i pohostinstvích. To nás těší.

A ještě více nás bude těšit úplná spokojenost všech příštích návštěvníků Sobotky.

Antonín Volf, předseda KMH



Linoryt dr. Aloise Kofky

Z KORESPONDENCE S BÁSNÍKEM SLEZSKÝCH PÍSNÍ

(K 100. výročí narození Petra Bezruče)

Bývalo zvykem slezských a moravských literátů, že své nově vydané knížky posílali básníku Petru Bezručovi, „starečkovi“ v Brance nebo na Ostravici a později v Kostelci na Hané, ctí a darem. Samozřejmě nejvíce knížek dostával básník od mladých — začínajících — adeptů literárních. Útlé sešitky veršů a objemnější knihy povídek nebo románů se hromadily v poštovních zásilkách trpělivému a pracovitému samotáři nejen na pracovním stole, ale všude, kam ses podíval.

Nejzajímavější a nejkrásnější ze všeho bylo, že Petr Bezruč nejen knížky přečetl, opravil v nich pravopisné chyby a chyby proti čistému jazyku, ale také všem autorům napsal, někdy jen lístek s poděkováním, jindy i dopis — když vyzporoval, že se v knížce skrývá něco, co slibuje pro budoucnost prospěch literatuře, zejména pak posílení umění lidu, z něhož pocházel.

I já jsem nečinil jinak než většina ostravských adeptů literatury. Hned s první svou knížkou o životě koně, s „Hnědkou“, jsem pospíchal, aby první výtisk byl poslán „starečkovi“ do Branky. A nečekal jsem dlouho na odpověď. Brzy přišlo drobné psaníčko, jako by mi psalo děvče, a v něm typickým bezručovským stylem a skoro dívčím rukopisem dvouverší:

— Zaraz¹⁾ poděkuj se, dědku,
za tu švarnu knížku Hnědku!

A za rok potom děkuje básník z Brna na pohlednici z Beskyd za mou první knížku veršů z Ostravy a z Beskyd; a opět veršované:

— „Dva hlasy“ slyším z dálky pěti
o těch, co uhlí kopali;
k nim přidruží se hlásek třetí,
jenž děkuje a pochváli.

Bylo to povzbuzení pro mladého veršovce a zejména vzrostla moje úcta, vděčnost i láska k velikému básníku, když jsem poznal v roce 1936, že jeho zájem o umění není jen úzce moravský a slezský; tehdy mi opět veršované poděkoval za zvláštní otisk ze Sborníku o Karlu Václavu Raisovi, kde byl můj vzpomínkový fejeton „Karel Václav Rais v Sobotce“:

— Ten, jehož heslem „Skrývaj sa“,
děkuje šumně²⁾ za Raisa.

A dole místo podpisu vlastnoruční kresba ještěra. Vždycky ovšem nebylo poděkování veršované a také ne obšírné. Nepovažoval jsem však nikdy slova básníkovy za výmluvu:

— ... Nebývám v Brně a při návratu čekala hrůza
korespondence... nesu, nesu, neunesu...
Tak odpovídám jen zvolna a krátko.

Pak přicházejí zlé doby nuceného odchodu básníkovy z Branky a mé evakuace z Opavy po Mnichovu. Za elegii nad ztracenou Brankou a Moravici odpovídá básník z Brna:

— Děkuji za tesknou píseň o Moravici. —
Přiléhá, nech je pravá³⁾ i strofa poslední!

Poslední sloka o návratu na břehy Moravice se splnila až v roce 1945. Ale básník se sem již nikdy natrvalo nevrátil. Za knihu o básníku Václavu Šolcovi děkuje Petr Bezruč z Kostelce na Hané dopisem. Zamýšlí se nad osudem herců i nad svými studii v Praze:

— ... kolik mladých lidí jaksi zašlo na pražských
studii, neskončivších je. Bylo tak i u mne, ale
poštovský přístav nás retoval.⁴⁾ Ale cesta herce?
Vzpomínám, jak Jirásek maluje Tháma na té trnité
dráze. Čert ví, co mladé lidi tam vábí, nikdy jsem
to nedovedl pochopit...

V roce 1942 děkuje básník za gratulaci k narozeninám a rozepisuje se o ostravském údolí. (Petr Bezruč nikdy neřikal jinak než: Ostravice — ostravský, širší tvar „ostravický“ mu zněl cize):

— Hořce rostou právě na lúče za naším lesem,
v říjnu předloni jsme se na ně dívali. Ovšem, tvář
hor se mění, starobylost najdete už jen v odlehlých
údolích a chalupách. Pamatuji se na ni před 50 lety,
kdy jsem tam chodil sám — turistů nebylo. Teraz
je tam o prázdninách a nedělích celá Ostrava —
Ostravice obsazena na každém metru. Nevěděli
jsme, kde najít některou odlehlou kalužinu, když je
řeka plytká.⁵⁾

Když Karel Pliska s Vilémem Wünschem chtěli potěšit v zlých dobách roku 1940 starého básníka drobnou knížekou, napsal jsem několik historek, které kolovaly kolem Petra Bezruče na Ostravsku, a V. Wünsche je doplnil pěknými a vtipnými iniciálkami. Básníka knížka potěšila, svolil k vydání na veřejnost:

— Dobré je to, děkuji za laskavá slova ve
vypravování na adresu Starého ještěra zaměřená.

A dále se přimlouvá za jiný titul:

— Neměl by titul znět:
Historiky kolem Starého ještěra? Je to vazba
nejen východní, nýbrž i starobylá.

Trpělivě a důkladně provedl korekturu jazykovou i obsahovou. Rozhořčen se pozastavil nad jednou historkou z Opavy. Energicky ji přeskrtl silnou čarou a na okraj napsal:

— Není pravda. Lživá historka.

Hned v červnu v roce 1945 děkuje básník za pozdravné verše z osvobozené Prahy, podrobně líčí své zážitky, když se Němci hrnuli ke Konicí, pronásledování rudoarmejci a dopis končí:

— No, sanguinická Praha tone ve veselí.
Ale držela se junácky! Zdráv ostávejte.

Není možno se zmínit o všech pozdravech, které básník posílal ze svých cest na Lysou horu nebo jako poděkování za gratulace k narozeninám. Většinou jsou známy z novin. Je však pozoruhodné, že skoro všechny pozdravy psával Petr Bezruč na pohlednicích s obrazy z Beskyd. I z toho je poznat, že Beskydy zůstaly navždy jeho velikou láskou.

A pohled na několik jeho dopisů i pozdravů z cest stačí, abychom si doplnili portrét básníka i člověka: veliký básník je také celým mužem!

Jaroslav Šulc

Vysvětlivky:

- 1) zaraz — ihned, rychle
- 2) šumně — pěkně
- 3) pravá — pravdivá
- 4) retoval — zachránil
- 5) plytká — mělká

● Památník Petra Bezruče v Opavě vydal k stému výročí Bezručova narození a k mezinárodní konferenci o ohlasu české a slovenské poezie ve světě, konané 27.—29. září v Hradci u Opavy, krásně Svatoslavem Böhmem vypravený tisk s výběrem českých a slovenských básní v překladech do ruštiny, němčiny, chorvatštiny, rumunštiny, angličtiny, italštiny, polštiny, francouzštiny a maďarštiny. Básně našich básníků Bezruče, Březiny, Dyka, Halase, Hory, Hrubína, Kraska, Novomeského, Tomana, Závady aj. vybral, částečně přeložil a uspořádal básník a překladatel O. F. B a b l e r. Jemu vděčí Archiv Fráni Šrámka za zaslání výtisk se srdečným věnováním. Ve sborníku, nazvaném Kdo na moje místo, je také Šrámkova báseň Vřes v ruském překladu A. Ladinského.

K 60. výročí úmrtí Františka Dvorského

Dne 28. října uplyne 60 let od smrti Františka Dvorského, českého historika a ředitele Zemského archivu.

František Dvorský se narodil 3. října 1839 v Sobotce. Studoval na gymnasiu v Jičíně a v Mladé Boleslavi, ale studium nedokončil. K historii ho nepřivedl nikdo menší než Karel Jaromír Erben, pro kterého opisoval staré listiny. Jako kopista vstoupil v roce 1863 do služeb tehdy nově založeného Zemského archivu, kde po odchodu Josefa Emlera byl jmenován roku 1865 zatímním adjunktem. Úkolem adjunktů bylo opisovat těžší listiny, opatřovat listiny registry a provádět výzkum mimopražských archivů. Dvorský pracoval při výzkumu archivu v Třeboni a především v Jindřichově Hradci v archivu hrabat Černínů, kde je uloženo tolik cenných zpráv o jeho rodném kraji.

Částí jeho úředních povinností byla i účast na velkém vydavatelském podniku Zemského archivu, edici „Sněmů českých“, kde upravoval český text a pořizoval rejstříky. Také jeho vlastní literární činnost úzce souvisí s jeho povoláním. Jsou to především opět edice archivního materiálu z nejruznějších dob, které nejprve uveřejňoval v odborných i literárních časopisech.

Není možné zde podat úplný soupis jeho díla, vzpomenu jen jeho práci nejvýznamnějších a jen těch, které se dotýkají jeho rodiště.

Při své činnosti v archivu v Jindřichově Hradci objevil pozůstatky starých zemských desk z poloviny 14. století, které vydal společně s Josefem Emlerem. Z téhož archivu získal také důležité prameny k dějinám valdštejského spiknutí, které vydal v roce 1867 v knize „Historické doklady k záměrům Albrechta z Valdštiny a jeho spojenců“. Dílo ani po sto letech ještě nepozbylo ceny. Populárním dílem určeným především pro ženy byly „Staré písemné památky žen a dcer českých“,

kde jsou otištěny listiny a listy českých žen od 14. do 17. století. Z jeho populárně vědeckých prací zasluhují zmínky ještě pojednání „Perchta z Rožmberka zvaná Bílá paní“ a pak „O úpadku národa českého“ a „Bitva na Bílé hoře“, kde pro nejširší kruhy čtenářů vylíčil tragické události první poloviny 17. století. Významná je i jeho edice dopisů české šlechtičny Zuzany Černínové z Harasova, matky Humprechta Jana Černína z Chudenic.

V mladších letech působil Dvorský také horlivě v českých spolcích v Praze, především v Umělecké besedě a Měšťanské besedě.

Po úmrtí zemského archiváře Gindelyho na sklonku roku 1892 byl Dvorský jmenován jeho nástupcem. Dvorského snahou v jeho nové funkci bylo věnovat veškeré síly archivu především na výzkum venkovských a drobných archivů a zachránit tak pro vědecké bádání prameny nejvíce ohrožené zánikem. Skutečné úsilí archivu bylo korunováno mnohými úspěchy, jedním z největších byla záchrana pozemkových knih, ale cíle, to jest úplného soupisu archiválií v Čechách, pochopitelně za tehdejších poměrů nemohlo být dosaženo.

Za vedení Dvorského pokračovala i dále ediční činnost archivu dalším vydáváním „Sněmů českých“ a Dvorský sám pokračoval ve svých edičních pracích. Vzhledem k možnostem, které tehdy měl, bylo to jeho nejpłodnější období. Především vydal v několika svazcích sbírky „Archiv český“ korespondenci Zdeňka Lva z Rožmitálu a dále korespondenci Kateřiny z Žerotína, rozené z Valdštiny v „Historickém archivu České akademie“. V „Archivu českém“ vydal také v několika svazcích archiválie týkající se rodů pánů z Pernštejna, a to nejen korespondenci, ale i urbáře a registra, neobyčejně bohatý a cenný materiál pro hospodářské dějiny. Posledním velkým edičním činem, na kterém spolupracoval téměř celý personál archivu, bylo vydání korespondence Karla ze Žerotína. Po vydání prvního dílu v roce 1902 došlo však mezi Dvorským a úředníky archivu k politováníhodnému sporu o podílů na autorství, který znemožnil vydání dalšího dílu.

Po odchodu ze služeb archivu v roce 1903 věnoval se Dvorský práci na vydávání pramenů k dějinám Židů v Čechách, ale krátce po vydání prvních dvou dílů podlehl Dvorský delší vážné chorobě.

Hodnotíme-li dnes dílo Dvorského, musíme obdivovat jeho píli a energii, se kterou jako samouk si dovedl svým nadáním i podnikavostí získat vynikající postavení v českém vědeckém světě. Také jeho práce, i když poznamenané neúspěšným časem, ještě dnes neztratily vědeckou cenu.

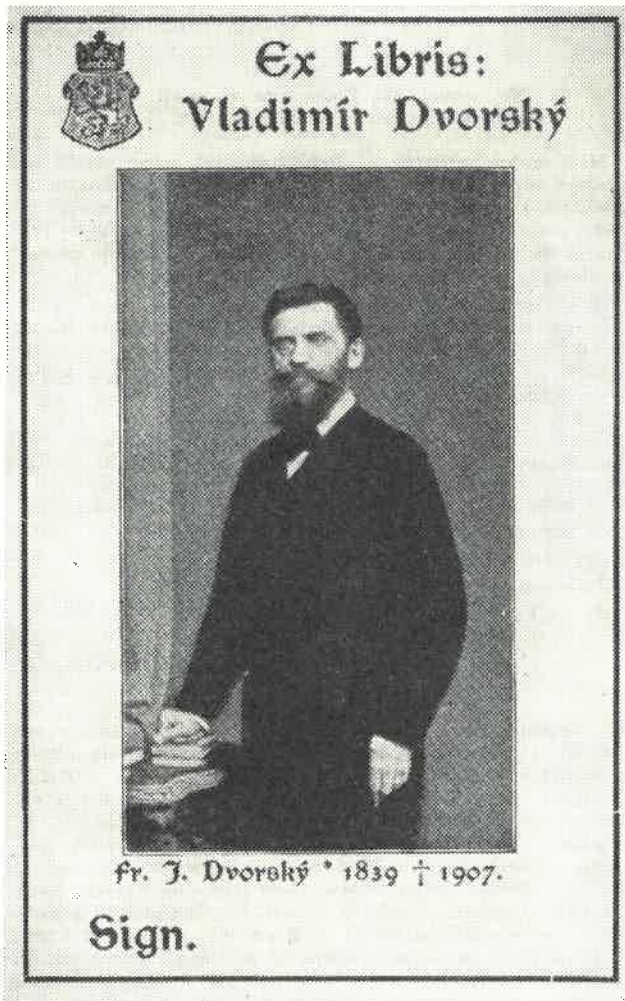
Dr. Vladimír Bučil

Exlibris s podobiznou Fr. Dvorského

Majitelé větších knihoven mívají často potíže s tím, jak si označit své knihy tak, aby je nemusili razítkovat nebo podepisovat. Mnoho lidí se totiž těší nejvíc z knížek čistých, a když už si je musí nějak označit, nepoškodí nikdy titulní stránku knihy, ale použijí rubu titulního listu nebo prázdné stránky za ním. Razítkování titulní stránky, které je hrubým zásahem do její rovnováhy vytvořené knižním grafikem, je s oblibou praktikováno i některými málo uvědomělými knihovníky veřejných knihoven, a tento zlovyk není možné odstranit. Básník Holub trefně přirovnal toto počínání k ohmatávání knihy mastnými rukama a připomněl, že za takové poškození knihy bývají čtenáři trestáni.

Nejšetrněji si je možné označit knihu vlepenu knižní značkou (exlibris), upravenou nebo navrženou výtvarníkem, na níž je kromě jména majitele ještě něco, co ho blíže charakterizuje, co se týká jeho zálib, jeho rodiště apod.

Letošní šedesáté výročí úmrtí Františka I. Dvorského mi dává příležitost všimnout si zajímavého exlibris, na kterém se objevila autotypie fotografie tohoto soboteckého rodáka. Značku si dal zhotovit syn historikův Vladimír. Exlibris je značně veliké (92×142 mm), je tištěno na hlazeném papíře krémové barvy a orámováno jasně červenou linkou. V levém horním rohu je štítek s českým lvem, nad nímž je královská koruna a vedle toho nápis ve dvou řádcích: **Ex Libris: Vladimír Dvorský**. Střed listku zaujímá zmíněná fotografie (52×92 mm), která znázorňuje stojící postavu, která se opírá pravíci o dvě knihy na ozdobném stolku. Fotografie je posunuta blíže k spodnímu okraji, ale to neruší, protože oči postavy jsou umístěny ve



zlatém řezu výšky a list je vyvážen úpravou znaku a písma. Pod dolním okrajem fotografie je nápis: **Fr. I. Dvorský * 1839 † 1907** a dole: **Sign.** a místo pro číslo.

Podle způsobu tisku a tvaru znaku se můžeme domnívat, že exlibris vzniklo před první světovou válkou, nejde-li o zá-
měrný anachronismus. V tom případě jde asi o první exlibris se soboteckou tematikou.

V literatuře bylo zachyceno dvakrát. Poprvé je zaznamenal Bedřich Beneš Buchlovan v soupise „**Moderní česká exlibris**“ (1926) na str. 178 pod č. 3697 (míry tam uvedené týkají se červeného rámečku), podruhé se o něm zmiňuje M. L. Černá v doslovu ke knížce „**Potěšení zarmoucených**“, vydané r. 1944.

Vladimír Dvorský měl před tímto exlibris několik knižních razítek. V knížce „**Světla a bludičky**“ od J. Rokyty (Praha 1898), kterou jsem z jeho knihovny získal, jsou taková razítka

tři. Naspodu titulní stránky zřejmě nejstarší: ozdobný rámeček dole otevřený se jménem. Mladší razítko na prázdném listě za titulem je oválné a nese nápis: **Vladimír Dvorský Praha**. Konečně třetí razítko je možno pokládat za pravou knižní značku. Je jen 12 mm široké a 18 mm vysoké. Známořňuje knihu, na jejíž desce je nápis **Ex libris** a pod knihou v rámečku: **V. Dvorský**. Další knižní razítko reprodukuje příloha „**Potěšení zarmoucených**“. Je kruhové, uprostřed sova sedící na knize a v opise text: **Knihovna Vlad. Dvorský**.

Knihovna Vladimíra Dvorského, jejíž základy položil jeho otec, se dostala do dražby r. 1940. Její svazky byly rozptý-
leny. Do knihovny soboteckého musea přešlo díky iniciativě Kruhu rodáků několik málo svazků, jejichž autorem je právě Fr. I. Dvorský.

Karel Samšíňák

Náš učitel František Brouček

Dne 2. listopadu oslaví 75. narozeniny dřevěnický rodák a dlouholetý řídicí učitel v Sobotce František Brouček. Kdo z nás by ho neznal! Oblíbený učitel, vášnivý rybař a filatelista, výborný herec a režisér ochotnické scény, svědomitý knihovník a správce muzea na Humprechtě, fotbalový „fanoušek“ a funkcionář mnoha spolků — zkrátka jeden z těch krásných typů starých českých učitelů, kteří se už dnes asi nerodí. Na jeho počest otiskujeme článek, který mu věnoval jeden z jeho žáků v jihoslovanském Daruvaru.

— — —

Roku 1925 vyslalo ministerstvo školství a osvěty v Praze mladého učitele Františka Broučka do Jugoslávie, aby vyučoval na nedávno založené české menšinové škole v Daruvaru. Byl to úkol odpovědný a těžký, neboť škola prožívala teprve své začáteční krůčky. Bylo zapotřebí pořídit knihovnu, učební pomůcky, zřídit kabinet a vytrvale bojovat kvalitou vyučování proti všem nepřátelům české školy. A on to dokázal. Svým zvláštním taktem a jednáním si brzy získal důvěru a lásku svých žáků. A nejen dětí. Nikdy nebyl pyšný ani domyšlivý a s každým člověkem bez rozdílu si rád pohovořil. Není proto divu, že si ho všichni, kteří ho znali, velmi vážili.

Ve škole pracoval pilně a svědomitě, ke každému z nás byl vždy vlídný a pozorný, zkrátka byl nám druhým tatínkem. Pamatuji se ještě jako dnes (ačkoliv to bylo před 40 lety) na náš první den vyučování, jak jsme seděli po odchodu maminek, které nás do školy dovedly, ještě se slzami v očích plni bázně a strachu v lavicích a očekávali, co se bude dít. On k nám přistoupil, tu a tam některého z nás pohladil a hned se přitom ptal na jméno a pak navázal rozmluvu o našich dětských věcech, jako by byl jeden z nás. Přitom si i zažertoval, takže mnohému z nás oschly slzy a stal se odvážnějším. Pak žádal, aby mu někdo namaloval něco na tabuli. Poněvadž se nikdo neodvážil, slíbil tomu, kdo něco namaluje, pěknou hrušku. To účinkovalo. První se osmělil Franta Částků (dnes žije v Mikulově, ČSSR), maloval a skutečně dostal hrušku — a panečku jakou! Samozřejmě, že jsme mu ji záviděli a litovali, že nejsme na jeho místě.

Pan učitel si s námi často a rád zažertoval a zasmál se. Zajímavé je, že to nikdy nebylo na újmu kázně. Naučil nás zdravít školním pozdravem „nazdar“, který se nenápadně uvedl u nás jako náš krajanský pozdrav a uchoval se až podnes, kdy i malé děti zdraví třeba dospělý pozdravem „nazdar“. Abychom měli mimo učení i nějaké povyražení, obstaral „odshora“ (jak nazýval Československo) loutkové divadlo. To bylo potom radosti a smíchu z Kašpárka, čerta a Honzy.

Jeho zásluhou přišla z Československa i větší zásilka knih do školní knihovny a krásné nové obrazy na přírodopis. Ty obrazy používáme ve škole ještě podnes, ačkoliv jsou již značně poškozené a celé spravované jako staré kalhoty.

Velké potěšení jsme měli z dětských divadel, které s námi nacvičoval. Kdo by se nepamatoval na divadlo „V zajetí skalních mužů“ nebo na „Krakonošovu medicínu“ anebo na „Zlatý květ“. To byly pro nás chvílky, když jsme si mysleli, že jsou všechny oči jen na nás zaměřené a kdy jsme se cítili jako vítězové v těžkém boji.

Byl neobyčejně štědrý a často některému z nás něco daroval, ať už to byla tužka, udiče nebo knížka. Pro nás to byl draho-
cenný poklad, který jsme kdekomu ukazovali a s ním se chlubili.

Na škole založil také hudební kroužek a učil nás několik hrát na housle. Když si vzpomenu, kolik mu to dalo námahy a trpělivosti, než nás naučil držet housle, táhnout smyčcem a hrát. Ale nelitoval námahy a opravdu nás nakonec přece jen něčemu naučil.

Vždycky byl a je i podnes velkým milovníkem přírody. Les, houbaření, řeka a rybaření byly jeho nejmilovanějším koníčkem. Často brával některého z nás s sebou na houby nebo na ryby, což bylo pro nás velké vyznamenání. Někdy z nás měl jen škodu anebo nějaké potíže. Na procházkách v přírodě nás vždycky poučoval o všem, co jsme ještě neznali, a učil nás přírodu pozorovat, milovat a chránit. Není potom divu, že leckterý z nás vpil do sebe tu jeho velikou lásku k přírodě a přírodním vědám a jal se ho následovat.

Málem bych zapomněl ještě na jednu jeho zálibu. Byla jí filatelie. V zimních měsících se jí zabýval a měl již mnoho známek. Kdo ví, kolik jich má dnes?

Celá jeho osobnost působila svou laskavostí a dobrotou na naše mladé duše tak silným dojmem, že se nám všem živě vryla do srdcí a duší; měli jsme jej nevysovně rádi a nikdy jsme na něho nezapomněli. Často jsme si na něho s láskou a vděkem vzpomínali, když již nebyl v Daruvaru, když odešel do Československa na nové působiště.

V předválečných letech přijížděl každoročně do Daruvaru a tu jsem jej nikdy neopominul navštívit, abych se mu pochlubil s vysvědčením a povyprávěl si s ním o rybařině, houbařství a známkách. Oba jsme měli vždycky z toho setkání velkou radost, neboť býval pyšný na svého žáčka, který mu dělal čest ve školách, a jeho žák se cítil vyznamenán jeho společností. Po válce již nepřijížděl, ale přece nezapomněl ani pak na své žáky a na naši školu, neboť s mnohým z nás si dopisoval a se mnou si dopisuje i podnes. Škola a Beseda (ve které také mnoho pracoval) věnoval hezkou řadu pěkných knih. Po válce jsem jej navštívil v jeho působišti v Sobotce. Tehdy byl kustodem muzea na zámku Humprechtu. Všude mě provedl a ukázal celou Sobotku. Loučení bylo dojemné.

Že jsme na něho nezapomněli ani my, jeho žáci, ukázalo se v roce 1964, když po delší době znovu zavítal do Daruvaru, na místo, kde zanechal kus dobré práce a života. Jeho věrní žáci připravili večírek na jeho počest. Zase tu seděli s ním jeho chlapečkové a děvčátka jako kdysi. Tu je Adolf Hašpl, Lojzík Sidák, tam Libuše a Miluše Daňkovi, Ferda Šimek, Viktor Polčič, Mařenka Horáková, vedle Slávka Daněk, Karel Kolouch, Blaženka Dočkalová, Marie Turková, Anna Strejčková, Blaženka Bílková, Standa Koudela, Vinko Žitka, Vladimír Koudela, František Satoria a jiní a jiní. On se každého otázel, kde žije, co dělá a zajímavé je, že si na každého vzpomněl, i když po Daruvaru měl ještě mnoho a mnoho jiných žáků. Nakonec na důkaz lásky a vděčnosti darovali mu na památku pěkné náramkové hodinky s přáním, aby se ještě dlouho s námi těšil ze všeho, co má tak rád.

Slávek Daněk

PŘED PADESÁTI LETY U ZBOROVA

Redakci Zpravodaje Šrámkovy Sobotky, prostřednictvím příbuzného ing. J. Havránka, jsem byl jako rodák ze Šlejferny požádán, abych napsal při příležitosti celostátních vzpomínkových akcí k 50. výročí bitvy u Zborova též pro náš Zpravodaj nějaké vzpomínky. Ono se to ovšem lehko řekne — napiš, ale kde je vzít po takové době. Většina vyprchala nebo jsou zastřeny jakousi mlhou, která se sice chvílemi převalí a odhalí něco, co jsem tam kdysi zažil, ale to ještě tak neurčitě, že někdy nevím, zda je to faktická událost nebo zda jsem to někde neslyšel nebo nečetl. Při letošním výročí udělali jsme si jako příslušníci 2. pluku počátkem srpna schůzku v Olomouci. Doufal jsem, že se tam někdo najde, kdo má bystřejší paměť, a že společně dáme něco dohromady. Bohužel ukázalo se, že dědové 72—80letí už jsou na tom stejně jako já. A tak chci-li Vám vyhovět, musím občas sáhnout i do publikací, které vyšly o zborovské bitvě.

V létě 1917 byla na ruské frontě připravována velká ofenzíva proti německo-rakouské armádě. Měl to být útok tří armád 11., 7. a 8. Československá brigáda byla původně přidělena k 7. armádě, ale to bylo změněno a brigáda byla přemístěna k 49. armádnímu sboru 11. armády na úsek fronty u městečka Zborova. V té době měla 1. a 2. pluk o třech praporech, 3. pluk o dvou praporech, celkem asi 3500 československých vojáků. Ke změně došlo zřejmě proto, že do té doby jsme byli rozdělení po rotách i četách v různých ruských jednotkách jako výzvedné oddíly a neměli jsme tudíž potřebnou technickou přípravu k úkolu úderníků v 7. armádě. Během měsíce června soustřeďovali se naše roty v okolí městečka Jezerné, asi 20 km od Tarnopolu. Dodnes nezapomenu na to, jaký pocit vyvolával příchod každé další roty, které přicházely často z úseků fronty vzdálených sta kilometrů a pomalu tvořily skutečné vojsko! Československé vojsko po 300 letech rakouské poroby! Rud. Medek píše ve svých poznámkách (Blaník): „Byl jsem v těchto dnech svědkem krásných nezapomenutelných chvil. Byl jsem svědkem neobyčejného živelného nadšení. Byl to obraz mužné odhodlanosti, plný síly a podmaňující vůle. Vojáci v ruských uniformách, ale s červeno-bílými stužkami na čepicích pochodovali hrdě špalíry ruských vojáků...“ Duch byl výborný, ale výzbroj špatná. 20. června vykonal plukovník Trojanov, velitel brigády, přehlídku, a 23. června jsme převzali zákopy 22. finského pluku. Byly zanedbané, polorozvalené, mělké, a tak jsme začali hned s jejich opravou. Úsek fronty, který nám byl přidělen, byl asi 6 km dlouhý, tedy na 3500 Čechoslováků veliký, vždyť vedlejší ruská divize měla úsek pouze 2 km. Proti nám stály na nepřátelské straně 86. pěší maďarský pluk, 12. prapor myslivců, 142. říšskoněmecký úderný prapor, 35. pěší pluk plzeňský, 75. pěší pluk jindřichohradecký, 1. pluk bosensko-hercegovský, 5. a 6. prapor polních myslivců. Celkem více než 12.000 mužů, což byla téměř čtyřnásobná převaha. Rakouské zákopy, budované po dva roky a dobře udržované, byly pozicí prvního řádu. Když k tomu připočteme 36 děl, 140 kulometů, 60 bombometů a 30 větších minometů, byla to pozice takřka nedobytná, chráněná ještě navíc několika dobře opevněnými výšinami. Takový byl rámcem situace, ve které se československá brigáda nacházela v před-

večer 2. července 1917, dne historické zborovské bitvy. Soušední ruská divize zahájila útok již 1. 7., zatímco naše zákopy byly zasypávány spoustou granátů. Ale také ruské dělostřelectvo zahájilo činnost a přes naše hlavy hučely a ječely náboje, posílané do rakouských zákopů. V noci velitelé našich praporů a rot vypracovali poslední varianty plánu útoku, které byly nadřizenými ruskými veliteli přijaty. Stále zuřil dělostřelecký boj, až ráno krátce před útokem spustilo ruské dělostřelectvo krátkou, ale přesnou „záclonu“ uraganniho ohně a asi v půl desáté vyrazila naše rota k útoku. Pláště, které jsme měli svinuté přes prsa, jsme přehazovali přes drátěné překážky, pomáhající si tak k rychlejšímu postupu — a již jsme byli v prvních rakouských zákopech. Překvapení z rychlého útoku bylo v nepřátelských zákopech tak strašné, že nepřítel se vzdával třeba dvěma- třem Čechoslovákům. Již jsme narazili na spojovací zákop do druhé linie, ponecháváme vyčištění prvé dalším a hrneme se dále. Tam jsem byl svědkem události, na kterou si často vzpomenu. Jeden z nejmladších bratří, který byl teprve na jaře zajat a hned se přihlásil do legií, náhle se zastavil proti staršímu rakouskému vojákovi a s výkřikem „tati!“ a „hochu můj!“ si padl do náručí. To zapůsobilo na okolní rakouské vojáky, kterých byl plný zákop, tak, že rázem odložili pušky, hromadně se vzdávali, strhávali orliky z čepic a šli s námi v útoku na třetí a čtvrtou linii. Zde nás ale předběhl náš velitel a volal: „Stát, levé naše křídlo je odkryté a je nebezpečí bočního útoku!“ Čelním útokem se proti nám hnala německá pěchota, ale vražednou palbou z pušek a obrácených ukořistěných kulometů, z nichž jeden právě vedle mne obsluhoval již výše zmíněný bratr se zajatým tátou (oba Plzeňáci), byla odražena. Pokračovali jsme v útoku, proletěli čtyřmi liniemi do hloubky asi 5 kilometrů ani nevím jak. Po skončení bitvy velitel ruského korpusu nazval to, co se stalo, zázkakem. Tam, kde to odborníci nejméně čekali, na nejslaběji obsazeném a připraveném úseku, kde 3500 Čechoslováků stálo proti velké přesile, dobrým opevněním a technické převaze, bylo dobyté vítězství v několika krátkých hodinách. Kořist brigády činilo 4000 zajatců, 20 děl, spousta kulometů a válečného materiálu. Bohužel také na naší straně bylo 200 mrtvých a 800 raněných. My, kteří jsme přežili, nikdy na ně nezapomeneme.

Josef Havlík

Poznámka redakce: J. Havlík je rodákem ze Šlejferny u Sobotky. Zvláště se na něho pamatují ti Sobotáci, kteří s ním chodili do školy a později do Sokola. Do ruského zajetí se dostal 2. 11. 1915 jako příslušník 11. zeměbranceckého pluku Jičínského. Vstoupil do ruských legií, u Zborova bojoval jako četař, domů se vrátil 20. 4. 1920 jako kapitán. U Zborova se se Sobotáky nesetkal, později v legiích vícekrát. Po návratu žil delší dobu v Praze, nyní na odpočinku v Heřmánkách u České Lípy, kde se věnuje zahrádkářství a včelařství. Děkujeme za příspěvek do Zpravodaje a přejeme mu do dalších let mnoho zdraví.

Dvakrát šedesát

Požárníci v Kdanicích slaví letos šedesát let trvání své jednoty. Při svém vzniku dostala jméno Sbor dobrovolných hasičů Kdanic—Trnů. U její kolébky — jak vidíme na zažloutlé fotografii — bylo čtrnáct statných členů, ale už jen tři z nich se dožili letošního výročí. Ostatní spí svůj věčný sen na okolních i vzdálených hřbitůvcích, dvěma z nich ustlali poslední lůžko jejich kamarádi na válečném poli první světové války.

Ale nelze být sentimentální vůči odvěkému zákonu přírody. Ani při tomto výročí. Vždyť členové Sboru dobrovolných hasičů Kdanic—Trnů udělali pořádný kus práce, zúčastnili se hašení celé řady požárů a v roce 1925 uspořádali v Kdanicích i župní hasičský sjezd.

Nynější jejich nástupci — členové MJ ČSPO — obdrželi k letošnímu výročí novou požární zbrojnicí a vlastní motorovou

stříkačku — dávný sen nás starších. Spolupracují hlavně s požárníky z Oseka, aby v případě potřeby mohli úspěšně zasáhnout.

Ve stejném roce, kdy u nás byla založena požární jednotka, se stala na Sobotecku i tragická událost — zuřil velký požár v Oseku. Vypukl v neděli na sv. Václava kolem čtvrté hodiny odpolední. Podrobněji o něm psal v minulém čísle profesor Balcar, chci zde uvést ještě několik podrobností z vyprávění pamětníků.

Požáru padlo za oběť 18 domovních čísel. Podporován příznivým větrem, oheň letěl nezadržitelně po doškových střechách. Lidé byli většinou na polích a stačili při rychlém návratu zachránit jen to nejnnutnější. V místě vzniku požáru, v čísle 21, nezachránili vůbec nic — uhořel všechn dobytek včetně páru volů, uhořel i pes u boudy. K hašení požáru bylo

málo vody a tak hasičům hořely i hadice, natažené přes silnici. Jako zázrakem se zachovala u hostince prkenná budova krytá lepenkou, které lidé honosně říkali pavilón. Spadla na ni totiž z vedlejší budovy plechová střecha a úplně ji zakryla. Pak se v ní po nějaký čas šenkovalo pivo. Přestože požární pojistka nebyla nikde velká a ani pomocné

sbírký nestačily na úhradu škody, přece z troskek spáleniště vyrůstl Osek nový se zděnými budovami a jistě již nikdo z nynější generace ve zlém nevzpomíná dětí, které z nerozumu byly tenkrát původci požáru.

Josef Linka, kronikář z Kdanic

Jana Žižalová:

Šmolková modř

Snad pradleny Vám
Pane Špála
U řeky barvy daly
Když prádlo praly
Já taky malovala
A modrý jsem se bála
Už dávno nemaluju
Jen modrou řekou pluju

A slyším modrý lesy
Šumět i tichem
Modrých večerů
Ty svoje obrazy
Já pane Špála
Odnesla do sběru
A samou úctou k Vám
K Vám a k těm pradlenám
Ve šmolce neperu

(Z rozhlasového pořadu Fronta na písničku)

LITERÁRNÍ ZE SOBOTECKA

- Hezký článek Vlasty Václavíkové věnovala Sobotce Vlasta č. 37/67. Je připojena Šrámkova báseň Měsíc na náměstí a 5 nevěšedních fotografií ze Soboticka.
- Květy č. 38/67 uveřejnily rozhovor čtenářů s národní umělkyní Jarmilou Glazarovou, ve kterém se zmínila několikrát i o Sobotce a jejím kulturním významu. — V témže čísle píše Marie Kubátová o výstavě vzácných pergamenů v hradeckém muzeu a zmiňuje se i o vystaveném soboteckém graduálu. — V čísle 39 děkuje L. Koudelková z Mělníka za článek o Sobotce v 33. čísle.
- Na pobyt Fráni Šrámka v Olšanské Neumannově vile vzpomíná A. C. Nor v Lidové demokracii 19. IX.
- Gottwaldovský Tep 67 otiskl 3 Šrámkovy básně: 27. VI. Večer, 1. VIII. Finále a 5. IX. Vřes. V časopise Čtenář č. 7/67 je Šrámkův Větrný den.
- Pelhřimovský Nástup psal o Šrámkově Létě, které tamní ochotníci sehráli 11. a 12. září.
- V zářijových Zprávách Klubu přátel poezie byla reprodukována Svolinského kresba ke Šrámkovu Splavu.
- Rudé právo 25. IX. a Práce 21. IX. připomněly 90. výročí založení gymnasia v Roudnici, kde maturoval i Fráňa Šrámek.
- Nového ročníku Literární soutěže Šrámkovy Sobotky se dotkla Pochodeň 12. IX. — 26. IX. upozornila na natáčení, které uskutečnila v Sobotce Čs. televize.
- Báseň Jany Žižalové Šmolková modř, věnovanou obrazům Václava Špály, otiskly Mladý svět č. 34/67 a Mladá fronta 16. IX.
- V Rudém právu 3. IX. jsme našli povídku spyšovské rodačky Mileny Kovářové Plané karafiáty, v Učitelských novinách 28. IX. byla báseň Zdeny Forstové Y. Obě díla byla zařazena ve vítězných pracích letošní literární soutěže ŠS.
- V Mladé frontě psal Jaroslav Šimůnek o Iljovi Erenburgovi (2. IX.), o Janu Pilařovi (9. IX.) a o Petru Bezručovi (15. IX.).
- Rudé právo informovalo 12. a 28. IX. čtenáře o chystané výstavě v Náprstkově muzeu v Praze, kde návštěvníci spatří kořist přivezenou dr. Václavem Šolcem z Chile.
- Pochodeň 5. IX. seznámila čtenáře s vynálezem akustické mrtvé komory, na němž se podílel Soboták prom. fysik Jaroslav Podobský.
- Podle zprávy Pochodně z 19. IX. se Místní lidová knihovna Libošovice stala vítězem krajského kola soutěže Budujeme vzhornou lidovou knihovnu.
- O filmovém festivalu informoval zářijový Zpravodaj kina v Sobotce, který se objevil po delší přestávce.
- Ve Zpravodaji ONV Jičín září - říjen 1967 najdeme mimo jiné fotografii hradu Kostí, zprávu o rozvoji služeb pro obyvatele v jednotlivých částech okresu a článek o dobré práci družstevních klubů Libošovice a Markvartice.
- 9. číslo Bousováka oznamuje, že výtvarné práce žáků Hany Šolcové z bousovské ZDŠ se dostaly až na EXPO 67 do Montrealu. Dále přináší kromě zpráv ze současnosti zajímavý článek, v němž se značka Kol. snaží identifikovat místo, kde stávala tvrz Újezdec u Vlčího Pole.
- Příruční slovník naučný IV-S-Ž (Akademia Praha 1967, 933 str., přílohy). — V tomto závěrečném svazku slovníku najdeme mj. i heslo Sobotka, které přetiskujeme doslova: S o b o t k a, město ve Východočes. kraji, okr. Jičín, 2450 obyv. (1964). Průmysl obuvnický. Gotický kostel ze 16. stol., divadlo (bývalá solnice), nedaleko hrad Humprecht (17. stol.) s muzeem. Rodný dům a hrob Fráni Šrámka. — Nic víc a nic méně. Na 5 řádcích tři chyby: aby redakce slovníku neměla ostudu, budeme muset v Sobotce obnovit zašlou slávu ševcoviny, přestěhovat divadlo zpět do solnice a o loveckém zámečku Humprechtu tvrdit, že to je hrad (či lépe lovecký hrad?). V každém případě i na tomto jednom hesle si můžeme potvrdit, že výtky odborníků k úrovni slovníku jsou opodstatněné. — Ze soboteckých rodáků jsou pod samostatnými hesly uvedeni: Fráňa Šrámek (30 řádků s fotografií), Václav Šolc (6 řádků), Josef Ladislav Turnovský (2 řádky s nesprávným datem narození 1837), ing. Karel Smrž (4 řádky) a rektor brněnské techniky Rudolf Vondráček (9 řádků). Z dalších osobností, které mají vztah k Sobotce, je tu Václav Špála (40 řádků s reprodukcí jedné Kytice, ale s nesprávným datem úmrtí), Jiří Srnka, Josef Truhlář, Albrecht z Valdštejna; Bousováci uvítají hesla o Otylii Sklenářové-Malé a Vítězslavu Vejražkovi, 4 řádky jsou věnovány Troskám. V hesle o Východočeském kraji je Šrámkova Sobotka jmenována mezi kulturními akcemi celostátního významu a Humprecht, Kost a Trosky mezi nejvýznamnějšími hrady a zámky. Ke svazku jsou také připojeny dodatky, v nichž najdeme hesla Jan B. Novák (4 řádky) a Mirko Novák (7 řádků). Přece však zbývá dost osobností, které by ještě měly být uvedeny. Namátkou jmenujme z našich krajanů historika J. V. Šimáka, amerikanistu dr. V. Šolce, akad. malíře Jana Špálu a básníka J. Zindra. K. B.
- Černá hodinka — zimní čtení pro děvčata, tak se jmenuje almanach SNDK, ve kterém najdeme také Šrámkovu báseň Prosinec a krátkou poznámku o autorovi.
- Krajské osvětové středisko v Hradci Králové vydalo sborník Ohlas Velké říjnové socialistické revoluce ve Východních Čechách (52 stran). Kromě výběru veršů obsahuje studii Jiřího Frajdlka k této problematice, ve které se autor dotýká i Sobotcka (působení Josefa Hakena, události v Rakově a v Horním Bousově v prosinci 1920).
- Labores musei in Benátky n. Jiz., roč. III-1967, č. 2-3. Tento rozmnožovaný vlastivědný časopis přináší zajímavé články historické a přírodovědné z oblastí Mladoboleslavska. V posledním dvojčísle najdeme kromě jiného Bibliografii beletristických a vědeckých prací Zdeňka Kalisty od R. Breiského, článek K. Mikvase Brouci okresu mladoboleslavského a příspěvek Františka Kropáčka Seznam nočních motýlů v okresu Mladá Boleslav I.

● **Český ráj romantický** — soubor kreseb Josefa Durycha s úvodním slovem akad. malíře Karla Kinského — vyšel právě v Turnově. Najdeme zde i originálně provedenou kresbu Kostí a Humprechta.

● **Almanach Střední průmyslové školy v Mladé Boleslavi 1867—1967** obsahuje kromě historie ústavu a seznamu abiturientů i vzpomínky bývalých žáků, mezi nimi i článek Přemysla Dolenského.

Sobotecká všehochuť

● **Veřejné plenární zasedání MNV v Sobotce** se konalo dne 7. září. Zabývalo se otázkami výstavby města a veřejného pořádku. Předseda komise pro výstavbu ing. V. Truhlář seznámil přítomné s úspěchy ve výstavbě (např. stadión) i s nedostatkami (veřejné osvětlení, místní rozhlas atd.) a podal zprávu o připomínkách k novému územnímu plánu města. — Předseda komise pro veřejný pořádek Jaroslav Bryxí konstatoval, že přestupků ubývá.

● **Oslavy 50. výročí VŘSR** budou v Sobotce zahájeny oslavou přátelství, ohňostrojem a lampiónovým průvodem 7. listopadu. 12. listopadu ve 14 hodin bude v sále Státní spořitelny besedovat národní umělkyně Jarmila Glazarová o svém pobytu v sovětském Azerbejdžanu. 2. prosince se uskuteční kulturní pořad Recitačního studia Šrámkova domu a Měsíc přátelství uzavře koncert Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého 13. prosince v sokolovně. Dále bude uspořádána výstava sovětské literatury ve Střediskové knihovně a v kinu budou uvedeny sovětské filmy. Osvětová beseda uspořádá zájezd na Tolstého výstavu do Prahy. O dalších akcích se jedná.

● **Osvětová beseda v Sobotce** pořádá opět jazykové kurzy němčiny, angličtiny a francouzštiny. Na zimní období připravuje cyklus přednášek Lidové akademie. Pořádání tanečních kursů pod osvětleným řízením tanečního mistra Karla Novotného z Jičína se ujal Československý svaz žen.

● **Vnější oprava staré radnice** na soboteckém náměstí je již dokončena a pracovníci OSP se s lešením přemístili na dům č. 216 (Peldův), který se nepěkně vyjímal mezi ostatními opravenými budovami náměstí.

● **Šrámkův Splav** bude zvláštní premií, kterou dostanou ti členové Klubu přátel poezie, kteří odebrali všechny svazky základní i výběrové řady.

● **Regionální publikace do archivu.** Frant. Kropáček z Dobšína věnoval soboteckému archivu několik her dr. Jaroslava Mellana, které námětově čerpají z našeho kraje. Řed. František Mareš ze Smrčí pod Kozákovem opatřil pro archiv časopis Podkozákovským krajem, který vycházel v letech 1960—1961 ve Vesce pod Kozákovem.

● **Na výstavě grafika Karla Kinského** v Turnově bylo vystaveno celkem 532 exponátů — užité grafiky, exlibris a fotomontáže. Jen samotných exlibris bylo 244. S motivy z Českého ráje zde bylo 57 tisků, z těch pak 3 přímo ze Sobotky (RNDr. Karel Samšíňák 1954 — Šolcův statek, Karol Bílek 1956 — Humprecht, Josef Samšíňák 1958 — rodný dům v Sobotce). Dvě exlibris byla s motivem hradu Kostí (Milan Ron 1951 a Jan Studený 1952). Kromě toho existuje ještě exlibris St. Pěničky s Humprechtem z r. 1952, které nebylo vystaveno. Větší reprodukce hradu Kostí byla na tištěném diplomu pro družstvo brusičů drahokamů „Peciósa“ v Turnově. Dále byla též vystavena obálka knížky nár. umělkyně Jarmily Glazarové „O kráse české řeči“ s Humprechtem. Výstava se těšila značné pozornosti, musela být o týden prodloužena a za tři týdny ji shlédlo přes 1600 lidí a žáci 29 tříd turnovských škol.

● **Akad. malíř Jan Špála** vystavuje velkou kolekci svých obrazů v chebské galerii. Samozřejmě nechybí ani díla inspirovaná naším krajem.

● **Výstava závěsné keramiky Marty Taberyové** se koná v čítnárně Střediskové knihovny od 28. října. Na vernisáži promluví prof. Naděžda Melniková-Papoušková.

● **Co nového v kině:** Koncem srpna jsme měli v Sobotce opět možnost shlédnout film režiséra J. Pinkavy Kočky neberem, v němž jednu z hlavních postav vytvořil Soboták Jaroslav Suchánek. Od 19. do 24. září probíhal v sokolovně podzimní festival širokoúhlých filmů.

● **Po pětadvaceti letech.** Dne 19. srpna se konala v soboteckém hotelu Pošta schůzka těch, kteří před 25 lety opustili zdejší měšťanku. Z učitelů se zúčastnili pan ředitel Fejfar a pan odb. učitel Páč. Schůzka byla opravdu srdečná a všichni přítomní, kterých bylo přes třicet, byli spokojeni. Omlouváme se jak učitelům, tak i spolužákům, kterým jsme včas nepodalí o schůzce zprávu, protože nemáme jejich adresu. Prosíme je, aby se nám přihlásili dodatečně — ať se nás příště sejde ještě více. Za svolavatele Milena Kovářová-Černá.

● **Kolik bylo na Sobotecku cyklistů r. 1896.** V tomto roce Zemský výbor zamýšlel zavést dávku z velocipedů a proto Okresní výbory zjišťovaly jejich počty. I Okresní výbor v Sobotce zaslal všem obecním úřadům dotazník o počtu jízdních kol v jednotlivých obcích okresu. Z odpovědí se dovídáme, že v Sobotce jich vlastnili občané 20, v Dolním Bousově 7, v Horním Bousově 3, v Libošovicích a na Mladějově 2, v Podkostí, Obrubcích a Markvarticích po 1. Z ostatních vesnic přišlo hlášení, že obyvatelé nevládní ani jedno jízdní kolo. A po 70 letech? (vybráno z písemností Okresního zastupitelstva Sobotka VI-66/1896).

● **Kulturní kalendář jednou větou:** 6. X. 1857 se narodil Jan Mach ml., sobotecký okresní tajemník a vlastenecký pracovník. 31. X. 1907 zemřel sobotecký rodák novinář Josef Hrdlička.

● **70 let oslaví 30. října Josef Elebrant** ze Sobotky. Za dlouholetou veřejněprospěšnou práci v orgánech MNV i v dalších organizacích mu děkuje a do dalších let mnoho zdraví přeje rada MNV v Sobotce. Redakce ZŠS se k blahopřání připojuje.

● **Sobotečtí jubilanti:** 75 let se dožívá 27. X. Karel Samšíňák, 70 let se dožívají 4. X. Marie Hortlíková a 10. X. Ladislav Mrkvíčka. 65 let se dožívají 15. X. Jaroslav Kučera a 27. X. Alžběta Nechanická a Karel Vrátný, všichni ze Sobotky, 18. X. Ludmila Brixiová z Prahy.

● **Sňatky:** 30. IX. uzavřeli v Sobotce sňatek Lydie Drholcová ze Sobotky a Lubomír Petrák z Ústí n. L. a Anna Pařízková z Malechovic s Janem Kseňákem. 7. X. byli v Sobotce oddáni Valentina Herčíková z Prahy a František Efler z Libošovic a Miloslava Paušová z Dolního Bousova se Zdeňkem Škaloudem ze Sobotky. 21. X. uzavřeli na Sychrově sňatek Irena Dlasková z Petkov a František Boček z Rakova. 26. X. byli tamtéž oddáni Božena Güntherová z Března a Vladimír Taneček z Vesce.

● **Úmrtí v září:** dne 2. IX. Václav Peča z Nepřívěce ve věku 68 let. 3. IX. Josef Macháčný z Lovče ve věku 87 let. 7. IX. Emilie Šimková z Rovně ve věku 54 let a Jaroslav Raulím z Libošovic ve věku 71 let. 12. IX. Anna Červinková ze Sobotky ve věku 88 let a Josef Šiba ze Sobotky ve věku 77 let. 13. IX. Karel Matuška z Mladějova ve věku 71 let. 26. IX. zemřel v Plzni dlouholetý sobotecký notář JUDr. Jan Smetánka ve věku 74 let. 30. IX. Anna Doškářová z Netolice ve věku 46 let.

● **Výsledky fotbalistů:** V zářijových mistrovských utkáních rozdrtil nejdříve Sokol Sobotka Jiskru Semily B 8:0 (branky: Zb. Fiala 5, Janatka, Najman a Vrána), ale potom třikrát prohrál vždy nejtěsnějším rozdílem: s Vrchlabím a Lomnicí 0:1 a s Hostinným 2:3 (góly stříleli Zb. Fiala a Najman z pok. kopu). V přátelském utkání 1. října zvítězilo naše mužstvo nad Penarolem AZNP Ml. Boleslav 3:0 a vyzkoušelo si i nové hráče.

● **Jak vyjde Zpravodaj:** abychom ulehčili našim poštám v předvánočním návalu práce, vyjde začátkem prosince dvojčíslo 11—12 a tím bude uzavřen letošní ročník Zpravodaje Šrámkovy Sobotky. Jeho uzávěrka je 5. listopadu.